

"אֲדֹנָי ה' אֱתֵנָה הַזֹּחוֹת לְהִרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ אֶת גְּדֻלָּתְךָ וְאֶת יָדְךָ הַזֹּחוֹתָ אֲשֶׁר מִי אֵל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כַּמַּעֲשִׂיךָ וּכְבֹּדֶרְךָ".
[דברים ג, כד]

אז מה אם התחלת

משה מתחנן להכנס לארץ. הוא מתפלל 515 תפילות, ונענה בשלילה. אחת מטענותיו היא "אתה החלית להראות את עבדך את גדלך ואת ידך החזקה", ולא מובן מה ההיגיון בטענה זו? וכי בגלל שה' החל להראות את גודלו יש חיוב להשלים? נתתי מה שנתתי ואת זה אינני רוצה לתת.

רבותינו [מדרש הגדול] נתנו כמה הסברים נפלאים (על הטעם הראשון דילגנו, עיין שם).

אתה החלית להראות. אמר לפניו ריבונו של עולם, הואיל והתחלתה להראני מקצתה הראני כולה... כך בשעה שבא משה וכיבש עממים סיחון ועוג ונתנם לראובני ולגדי ולחצי שבט המנשי אמר דומה שלא נגזרה גזירה אלא על תנאי, ואין אנו מנודין אלא על תנאי. לכך היה עומד ומבקש כל אותן תחנונים ובקשות עד שאמר לו רב לך.

אתה החלית. אתה התרתה נדרי. בשעה שאמרת לי לך והוצאת את עמי בני ישראל ממצרים (שמות ג, ט), אמרתי לפניך איני יכול שכבר נשבעתי ליתרו שאיני אז מאצלו שנאמר ויואל משה לשבת את האיש (שם ב, כא), ואין הוא אלא שבועה, שנאמר ויואל שאול את העם (ש"א יד, כד). ריבונו של עולם כשם שהתרתה לי ואמרת, לך שוב מצרים (שמות ד, יט), אף עכשו התר נדרך שאכנס לארץ ישראל. אמר לו הקדוש ברוך הוא רב לך (פסוק כו), אתה היה לך רב שיתיר את נדרך.

אתה החלית. אתה פתחת לי פתח שאעמוד ואתפלל לפניך על בניך בשעה שסרחו במעשה העגל שנאמר הרף ממני ואשמידם (להלן ט, יד). וכי משה תפוס היה בקדש, אלא כך אמר לפניו, ריבונו של עולם, אתה פתחת לי פתח שאעמוד ואתפלל על בניך, ועמדתי והתפללתי עליהם ושמעת תפילתי וסלחת לעונם, והייתי סבור שאני עמהם בתפלה והם לא התפללו עלי. והלא דברים קל וחומר, אם תפלת יחיד על הרבים כך נשמעת, תפלת הרבים על ידי היחיד על אחת כמה וכמה. ריבונו של עולם כשם שעברת על אותה הגזירה שנאמר וינחם ה' על הרעה (שמות לב, יד), בבקשה ממך עבור על גזירה זו שגזרת עלי.

אתה החלית. אמר משה, ריבונו של עולם, מפני שאמרת להם שמעו נא המורים (במדבר כ, ח), גזרת עלי שלא אכנס לארץ. אתה החלית, את שרית קרי להון כדון, למשמרת לאות לבני מרי (שם יז, כה).

משה מנסה כל דרך. הוא טוען שממלחמת סיחון ועוג הוא למד כי יתכן וכל הגזירה היתה על תנאי, ויש מקום להתיר. או שרצה לסמוך על כך שבזרע עולם הוא זה שהתחיל להתיר שבועה (את שבועת משה ליתרו חותנו), או שבזרע עולם כבר יצר תקדים שיש גזירה קשה, אך כל כוונתו שיתפללו והוא יבטל את הגזירה, ומשה חשב שגם כאן יהיה כך. עוד טען שהרי האשמה כלפיי היא על שקראתי להם "שמעו נא המורים", והרי אתה בורא עולם קראת להם בשם זה לפני.

ונראה לומר בס"ד, שיש טענה נוספת בפי משה, גדלך - זה מתן תורה. משה בא לדבר מצד הייחוס, ואומר אני קיבלתי את התורה, ואת ידך החזקה - מכות מצרים וים סוף. א. אם היה בי פסול לא להיכנס בגלל שאמני יוכבד אסורה על אבי כי דודתו היא, מכל מקום, כבר בחרת לתת את התורה על ידי, וממילא מוכח שאין זה מעכב. ועוד טען, אני קיבלתי את התורה ישירות ממך. אני כלי ראשון, ולכן כדאי שאכנס, כדי להמשיך וללמד תורה את בני ישראל.

תורת החיד"א

פני הדור כפני הכלב - שמעתי כי הנה כתיב תחנונים ידבר רש ועשיר יענה עזות. והני כלבין דחציפין הם עניים כמ"ש לית דעני מכלבא והם חצופים ובשתים זו דמיה"ם בס פני הדור, אך דלים הן מממון ומתורה ומצוות ועם כל זה הני עז"י דמסגן על מגן ודבריהם דברי נרגן ושפיר נדמ"ו נאו"ת פני הדור כפני הכלב [דבש לפי פ, כט]

ט"ו באב

אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים [תענית ל, ב].

יום הכיפורים מובן מדוע הוא יום טוב מיוחד, כי בו ביום מוחלים לנו על כל עוונותינו, ובו ניתנו לוחות שניות לישראל (אחר כפרת מעשה העגל).

אך מה מיוחד בט"ו באב? מה אירע בט"ו באב?

חז"ל [תענית ל, ב - לא, א] הביאו כמה טעמים למיוחדות היום:

- א. יום שהותרו שבטים לבוא זה בזה.
- ב. יום שהותר שבט בנימין לבוא בקהל.
- ג. יום שכלו בו מתי מדבר (פסוקו מלמות).
- ד. יום שביטל הושע בן נבט על הדרכים, שלא שהושיב ירבעם בן נבט על הדרכים, שלא יעלו ישראל לרגל, ואמר: לאיזה שירצו יעלו.
- ה. יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה... ואותו יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה הטוב והמטיב, הטוב - שלא הסריחו, והמטיב - שנתנו לקבורה.
- ו. יום שפסקו מלכרות עצים למערכה... מחמשה עשר באב ואילך תשש כוחה של חמה, ולא היו כורתין עצים למערכה, לפי שאינן יבשין. והוסיפה הגמרא, שמאז מוסיפים בלימוד התורה (כי הלילות מתארכים).

כל המפרשים קבעו כי הטעם האחרון קשור לתורה. אשרי מי שזוכה לזה. אז השבח הוא על שמוסיפים בעסק התורה.

אך יש מרגלית נפלאה בדבריו של רבנו גרשון מאור הגולה [נבא בתרא קכא, ב] "יום שפסקו מלכרות עצים למערכה. ולפי שעה שהיו עסוקים לכרות עצי המערכה היו מתבטלין בתלמוד תורה אבל אותו יום פסקו ועשאוהו יום טוב שמיכן ואילך היו עוסקין בתורה".

ושמעתי מפי מורי ורבי הרב יעקב חיים סופר שליט"א, בשם בעלי המוסר, כמה אנשים כבר הועסקו בכריתת העצים? ועל חזרתם ללימוד התורה עורכים יום טוב, ללמוד עד כמה חשובה התורה, וחשוב לנו כל יהודי שמוסיף בתורה.

הגמרא אומרת שמי שלא יוסיף תורה, ימות בטרם עת. חשוב לזכור זה לא עונש. פשוט התורה זה החמצן שלנו. הפחתה בתורה, זה לחסום את צינור החמצן למונשם. התורה זה ממש החיים שלנו. כי היא חיינו ואורך ימינו.

ילקוט יוסף

סימן שלח - דברים האסורים משום השמעת קול

א. אסור להשמיע קול בכלי שיר בשבת, שמא יתקן כלי שיר.

ולאו דוקא בכלי שיר, אלא אפילו ביד, כגון להכות כף אל כף כשהוא במקום שמחה ושיר, אסור. ולא אסרו אלא בקול של שיר.

וכל שכן שאסור להשמיע כלי שיר הפועלים ע"י חשמל או מגבר.

ב. מותר להכות כף אל כף בשבת כדי לעורר את הישנים מתרדמתם, שמאחר ואינו דרך שירה אין בזה איסור משום השמעת קול בשבת.

ג. אף על פי שכל השמעת קול שאינה דרך שירה מותרת בשבת, מכל מקום מי שהופקד לשמור את הפירות, ורוצה להכות כף אל כף כדי להבריא את העופות, אסור לו לעשות כן, אף שאינו דרך שיר, דחיישינן שמא יטול צרור ויזרוק לרשות הרבים כשירצה להבריאם.

ד. אין להכות על השלחן בשבת בכף או מזלג לפי קצב השירה. אבל מותר להכות בכף על בקבוק או על כוס, כדי להשתיק את קהל המסובים, שהרי אינו עושה כן דרך שירה. ולכן מותר לדפוק במפתח על הדלת, כדי שיפתחו הדלת.

ה. מצוה רבה לבטל מה שיש נוהגים להכות בעת השירה בשבת בכפות ומזלגות על כלי נחושת או בצלחת. ואף בסעודת חתן וכלה אין להקל בזה.

ו. מה שיש נוהגים למחוא כף בשבת אחר שמיעת נאום וכדומה, אין בזה איסור, שהרי אין כאן כל כוונה לשירה.

ז. מותר להכות כף אל כף כדי להשתיק התינוק, ואם עושה כן דרך שירה יכה על גב היד ולא כדרכו בימי החול.

ח. המקישים את האגודל באמה, ומשמיעים קול, כדי לשחק עם התינוק, אם עושים כן בדרך שירה, יש למונעם מכך, אבל אם אין עושים כן בדרך שירה, אין בזה איסור.

ט. אלו שקוראים לחבריהם בשבת ומצפצפים בפיהם בשריקה, אין בזה איסור מצד השמעת קול בשבת, דכיון שעושים כן בפה לא גזרו בזה. והמחמיר תבא עליו ברכה, ובלאו הכי אין דרך בני התורה לשרוק בפיהם גם בימי החול.